

Відкритий доступ до інституційних репозитаріїв як нова модель наукових комунікацій

Жанна Мина¹, Тетяна Романів², Аліна Замірська³.

Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет “Львівська політехніка”, УКРАЇНА, м.Львів, вул.С.Бандери, 12,
E-mail: 1. Zhanna.Shijaniuk@gmail.com 2. tatianaromaniv2612@gmail.com;
3. alina.zamirska11@gmail.com;

The principles of open access is defined concept "Institutional repository". Described repository creation and development of scientific library of the National University "Lviv Polytechnic"

Ключові слова – відкритий доступ, електронний архів, індексація, інформаційні технології, інституційний депозитарій

Актуальність теми зумовлена тим, що сьогодні як ніколи важливим постає питання обміну науковими здобутками, якнайшвидшим їх оприлюдненням. Саме відкритий доступ до публікацій дає можливість обміну знаннями. Важливим завданням для наукових бібліотек постає чітко налагодити роботу і доступ до електронних архівів (інституційних репозитаріїв), які є місцем для тривалого зберігання, накопичення та забезпечення надійного відкритого доступу до результатів наукових досліджень. Слід наголосити, що за організацією та структурою інституційний репозитарій майже не відрізняється від веб-архівів. За сутністю схожий з відкритими архівами. .

Науковий вид наукової електронної комунікації – рух за відкритим доступом. Що спричинило його появу? По-перше, розвиток інформаційно-комп’ютерних технологій та електронних видавництв; по-друге, новітніх установ з використанням інформаційно-комунікаційних технологій і по-третє, криза видавничої моделі з постійним зростанням цін на академічні видання.

Ініціативою відкритого доступу стали тривалі академічні дискусії про недосконалі моделі наукової комунікації. Ініціатива була проголошена у Будапешті ще в 2001 році.

Відкритий доступ – це розповсюдження рецензованих наукових публікацій у необмеженому Інтернет-доступі для вчених, дослідників, викладачів, студентів та для тих, кого цікавить наука. Мета – обмін та використання набутих знань. Так, у інституційному репозитарії НУ “Львівська політехніка” містяться матеріали конференцій, журналів, вісників та ін.. З метою популяризації науковцям пропонують публікувати свої роботи в мережі Інтернет. Документи електронного архіву індексуються пошуковими системами. Це сприяє їх легкому виявленню, що відповідно підвищує ймовірність їх використання та цитування іншими науковцями.

У січневому рейтингу репозитаріїв проекту Webometrics 2016 року електронний науковий архів Національного університету «Львівська політехніка» повернув собі перше місце серед 49 українських учасників. У 2015 році репозитарій Університету посідав другу сходинку рейтингу.

Щоб розмістити наукові та навчальні документи у електронному архіві надсилається лист адміністратору, у якому зазначається посада та тематика дослідження. Перед розміщенням у архіві документи проходять модерацию. [2]. Для самостійного розміщення наукових праць діє відкритий електронний архів.

Фонди архіву НУ “Львівська політехніка”: відкритий науковий архів, у якому містяться документи, що були розміщені зареєстрованими користувачами; електронний архів Науково-технічної бібліотеки, який містить електронні матеріали, що були передані від видавництва Національного університету “Львівська політехніка”, фізичних та юридичних осіб; матеріали партнерів, у якому містяться документи, що не знаходяться у вищенаведених фондах. Інституційний репозитарій забезпечує відкритий доступ до результатів наукових досліджень, які проводяться в університеті, через самоархівування.

Відкритий доступ та інституційні репозитарії розглядають сьогодні як нову модель наукових комунікацій у якій провідну роль відіграють університетські бібліотеки.

Безперечно, вільний доступу до наукових інформаційних ресурсів вишів покращить наукову комунікацію та дасть свої позитивні результати у розвитку освіти і науки.

Література

- 1.Бакуменко Л. Корпоративні інституціональні репозитарії бібліотек вищих навчальних закладів: відкритий доступ до наукових публікацій [Текст] / Л. Бакуменко // Вісник Книжкової палати. – 2012. - № 10. – С. 18-19; 2.Електронний науковий архів Науково-технічної бібліотеки Національного університету "Львівська політехніка" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http:// http://ena.lp.edu.ua:8080/](http://http://ena.lp.edu.ua:8080/); 3. Мина Ж. Впровадження веб-технологій у бібліотечних установах: відкритий доступ до наукової інформації / Ж.Мина // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання». – Київ: «Талком», 2015. – С.210-214; 4.Мина Ж. Інституційний репозитарій відкритого доступу до наукової інформації / Ж.Мина // Матеріали 4-ї Міжнародної наукової конференції ІКС « Інформація, комунікація, суспільство 2015» . – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015. – С.248-249; 5.Мина Ж. Інформаційно-аналітична діяльність в бібліотечно-інформаційній сфері на сучасному етапі / Ж.Мина // Матеріали III Міжнародної наукової конференції ІКС–2014. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. – С.294-296; 6.Мина Ж., Ярка У. Використання та розвиток репозитаріїв для підвищення якості наукової комунікації / Ж.Мина, Я.Уляна // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції викладачів, студентів, аспірантів і молодих вчених "Документ крізь віки: актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності". – Львів: Українська Академія друкарства, 2015. – С. 43-46